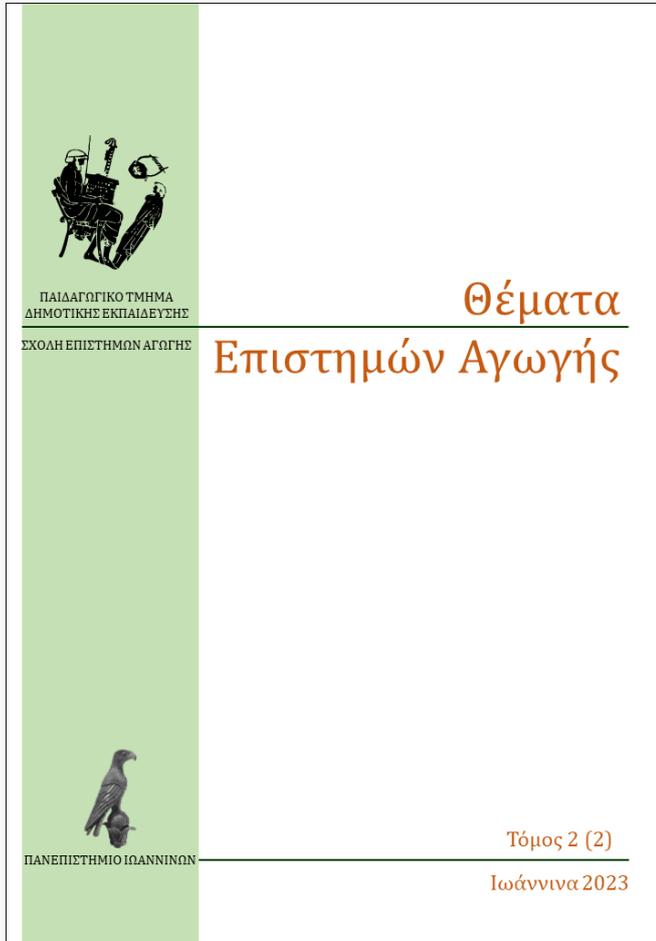

Θέματα Επιστημών Αγωγής

Τόμ. 2, Αρ. 2 (2023)

Ο βαθμός αποδοχής του παιδιού από τους γονείς και το επίπεδο της συναισθηματικής του νοημοσύνης αναφορικά με το άγχος και την κατάθλιψη

Γεώργιος Ραφτούλης, Δήμητρα Κόνιαρη

doi: [10.12681/thea.33354](https://doi.org/10.12681/thea.33354)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ραφτούλης Γ., & Κόνιαρη Δ. (2023). Ο βαθμός αποδοχής του παιδιού από τους γονείς και το επίπεδο της συναισθηματικής του νοημοσύνης αναφορικά με το άγχος και την κατάθλιψη. *Θέματα Επιστημών Αγωγής*, 2(2), 80–90. <https://doi.org/10.12681/thea.33354>

Ο βαθμός αποδοχής του παιδιού από τους γονείς και το επίπεδο της συναισθηματικής του νοημοσύνης αναφορικά με το άγχος και την κατάθλιψη

Γεώργιος Ραφτούλης¹, Δήμητρα Κόνιαρη²
raftoulis23@gmail.com, demyapr81@gmail.com

¹ Δρ. Πληροφορικής- Διοίκησης Επιχειρήσεων, Διευθύντριας 2^ο Δημοτικού Σχολείου Γιάννουλης Λάρισας

² Δρ. Φιλολόγος- Νοσηλεύτρια, Διευθύντρια Ενιαίου Ειδικού Επαγγελματικού Γυμνασίου Λυκείου Λάρισας

Περίληψη. Η παρούσα εργασία αποτελεί μια διερευνητική προσπάθεια καθορισμού και περαιτέρω διερεύνησης του ρόλου που πιθανόν να παίζουν η αντίληψη που έχει το παιδί για το βαθμό αποδοχής του από τους γονείς του, καθώς και το επίπεδο της συναισθηματικής του νοημοσύνης στον τρόπο με τον οποίο βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη. Στο θεωρητικό πλαίσιο εξετάζονται οι μεταβλητές της αποδοχής- απόρριψης του παιδιού από το γονέα, της ελληνικής κλίμακας συναισθηματικής νοημοσύνης και της κλίμακας κατάθλιψης και άγχους συνυφασμένες με σχετικές έρευνες. Η συγκεκριμένη μελέτη πραγματοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2021-2022, εν μέσω την πανδημίας Covid 19. Διενεργήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου στην οποία συμμετείχαν 250 παιδιά, ηλικίας 12-17 ετών από το νομό Λάρισας. Ο βαθμός αποδοχής από τη μητέρα συμβάλλει καθοριστικά στην συναισθηματική νοημοσύνη του παιδιού καθώς και στη διαχείριση του άγχους. Βέβαια, υπήρχαν αρκετοί περιορισμοί σχετικά με την έρευνα κι έτσι διατυπώνονται προτάσεις για μελλοντική διερεύνηση.

Λέξεις κλειδιά: γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη, συναισθηματική νοημοσύνη, κατάθλιψη, άγχος

Εισαγωγή

Οι γονείς, σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, ασκούν ίσως την πιο σημαντική επιρροή στη διαδικασία ανάπτυξης των παιδιών (Padilla-Moledo et al., 2016 · Ruiz et al., 2002). Για να αναπτυχθεί ένα παιδί, έχει ανάγκη από έναν ή περισσότερους ενήλικες που θα είναι δίπλα του για να το φροντίζουν, να ενδιαφέρονται για αυτό, να το αγαπούν, να του αφιερώνουν χρόνο, να «προκαλούν» τη σκέψη του και να «λειτουργούν» μαζί του. Αυτοί (οι ενήλικες) δεν είναι άλλοι από τους γονείς του (Γεωργίου, 2005 · McLeod, 2005). Η ποιότητα της σχέσης που θα αναπτύξει το παιδί με τους γονείς του έχει αποδειχθεί πως ασκεί πολύ σημαντική επίδραση στις ικανότητες που θα αναπτύξει, στην προσαρμοστικότητά του και στην ψυχολογική ευεξία του (Basic Behavioural Science Task Force of the National Advisory Mental Health Council, 1996).

Για πολλά χρόνια, παρότι οι έρευνες που έκαναν λόγο για την επίδραση των γονέων στην ανάπτυξη του παιδιού, αναφέρονταν κυρίως σε ευρήματα που αφορούσαν τη μητέρα (Keize et al., 2019), τις τελευταίες δεκαετίες έχει ευρέως υποστηριχθεί, ότι ο πατέρας επηρεάζει εξίσου με τη μητέρα την πορεία της ανάπτυξης του παιδιού, τόσο θετικά όσο και αρνητικά (Lamp, 2004). Σύμφωνα με έρευνα των Langenhof et al. (2016) τα παιδιά τείνουν να μιμούνται την πατρική συμπεριφορά όταν αυτή είναι θετική ενώ η πατρική απόρριψή τους

οδηγεί στο αντίθετο αποτέλεσμα. Άλλωστε, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι η οικογένεια αποτελεί τον κυριότερο κοινωνικό θεσμό και αναντίρρητα αποτελεί μια από τις βασικότερες μορφές συλλογικής ζωής (Tan, 2018).

Συνεπώς, η θεωρία της γονεϊκής αποδοχής- απόρριψης (PARTheory), βασισμένη σε αρκετές έρευνες (Giotso et al., 2018 · Khaleque, 2015 · Rohner, 1986), υποστηρίζει ότι τα παιδιά – ανεξαρτήτως ηλικίας, εθνικότητας, γλώσσας, φύλου, κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου, θρησκείας- έχουν ανάγκη από τη γονεϊκή αποδοχή. Σύμφωνα με την Στάμου κ.συν. (2019) ο ρόλος και των δύο γονέων είναι καθοριστικός για την ομαλή και συνολική ανάπτυξη των παιδιών τους καθώς αποτελεί το βασικό κύτταρο από όπου τα παιδιά δύνανται να πάρουν τα κατάλληλα ερεθίσματα. Χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των παιδιών που επηρεάζονται από τους γονείς είναι η ενσυναίσθηση (Chong et al., 2017 · Gordon, 2003), η αυτοεκτίμηση καθώς και η γνωστική ανάπτυξη (McLeod, 2005 · Zervas & Sherman, 1994). Από τα παραπάνω συνάγεται, αναντίρρητα, το συμπέρασμα ότι «ο πρώτος και με μεγαλύτερη διάρκεια δάσκαλος του παιδιού» είναι ο γονιός του (Cooke et al., 2019; Wheeler & Conor, 2006).

Περνώντας στην ανάλυση της έννοιας της συναισθηματικής νοημοσύνης χρήζει να αναφερθεί ότι σαν έννοια πιθανότατα ταυτίζει την ύπαρξή της με τη δημιουργία κοινωνιών και συμμετοχής των ανθρώπων σε αυτές, αν αναλογιστεί κανείς τα λόγια του Αριστοτέλη που υποστηρίζει ότι: «Το να είσαι οργισμένος είναι εύκολο. Το να εξοργιστείς όμως με το σωστό άτομο, για το σωστό λόγο, στο σωστό βαθμό, τη σωστή στιγμή, για το σωστό σκοπό και με το σωστό τρόπο, αυτό είναι δύσκολο». Συνεπώς, το συναίσθημα έχει άμεση σχέση με την επιθυμία, την οργή, το φόβο, το θάρρος, τη χαρά, το μίσος. Δεν είναι δυνατόν να είμαστε ενάρετοι με βάση τα συναισθήματα και τα πάθη. Δεν είναι δυνατόν τα πάθη μας να αποτελούν κριτήριο επαίνου ή ψόγου. Δε γνωρίζει τον έπαινο αυτός που φοβάται ή αυτός που οργίζεται» (Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*). Ίσως αυτή ήταν η αρχή για τη δημιουργία ενός τομέα που αργότερα ερευνήθηκε επιστημονικά από πληθώρα επιστημόνων (Δασταυρίδης, 2015).

Τις τελευταίες δεκαετίες οι ερευνητές ασχολούνται όλο και περισσότερο με τη Συναισθηματική Νοημοσύνη, αφού αυτή αποτελεί τη «νοημοσύνη της επιτυχίας» (Ackley, 2016 · Goleman, 1998 · Serrat, 2017). Οι ρίζες της βρίσκονται στην κοινωνική νοημοσύνη του Thorndike (1920) και στην ενδοπροσωπική και διαπροσωπική νοημοσύνη του Gardner (1983) (Dhani & Sharma, 2016 · Petrides, 2016).

Ο Bar-On (2000) υποστηρίζει ότι πρόκειται για συνδυασμό κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων, δεξιοτήτων προσαρμογής και χαρακτηριστικών της προσωπικότητας, που βοηθούν το άτομο να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις απαιτήσεις του περιβάλλοντος. Οι Petrides και Furnham (2001) θεωρούν τη συναισθηματική νοημοσύνη χαρακτηριστικό γνώρισμα της προσωπικότητας και ο ορισμός που δίνουν εστιάζει στην ικανότητα των ατόμων να αναγνωρίζουν, να επεξεργάζονται και να χρησιμοποιούν πληροφορίες συναισθηματικά φορτισμένες.

Σύμφωνα με τους Mayer, Salovey και Caruso (2000) η δομή της συναισθηματικής νοημοσύνης επικεντρώνεται περισσότερο στη συναισθηματική επίλυση προβλημάτων παρά στις κοινωνικές, πολιτικές ή λεκτικές πτυχές που ενυπάρχουν στη δομή της κοινωνικής νοημοσύνης (Γιαννακοπούλου, 2016 · Λεζγίδου κ.συν., 2020 · Tsaousis, 2008). Ο Goleman (2011) τονίζει με έμφαση τον καθοριστικό ρόλο της οικογένειας και της ανατροφής των παιδιών στη συναισθηματική νοημοσύνη. Για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού οφείλουν οι γονείς να έχουν επίγνωση των συναισθημάτων των παιδιών τους και να προχωρούν σε προσεκτική ακρόαση τους διαπνεόμενοι από πνεύμα ενσυναίσθησης (Gottman, 2011).

Σύμφωνα με σχετικές έρευνες τα άτομα υψηλής συναισθηματικής νοημοσύνης αναφέρουν χαμηλότερα επίπεδα άγχους, ανησυχίας και κατάθλιψης (Bastian et al., 2005 · Schutte et al., 1998 · Ζήση, 2017). Έρευνα των Saritas-Atalar και Gençöz (2014) έδειξε ότι η μητρική απόρριψη έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη αυτονομίας ακόμη και αποπροσανατολισμό που συντελεί σε αυξημένα επίπεδα κατάθλιψης των παιδιών. Παιδιά που βιώνουν τη γονεϊκή αποδοχή παρουσιάζουν μικρότερη επιθετικότητα και αυξημένη συναισθηματική νοημοσύνη (Aktar & Nahar, 2014 · Kim & Rohner, 2003 · Rohner, 2016). Ο Rapee (1997) διαπίστωσε ότι η γονεϊκή απόρριψη σχετίζεται σημαντικά με την κατάθλιψη αλλά και το άγχος στα παιδιά (Ζηκοπούλου, 2017). Η Richaud de Minzi (2006) συμπέρανε ότι η κατάθλιψη τόσο σε αγόρια όσο και σε κορίτσια, σχετιζόταν περισσότερο με την παραμέληση, την έλλειψη διαθεσιμότητας και ενδιαφέροντος, από τη μεριά του πατέρα (Llorca et al., 2017). Ορμώνονοι από το παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο, θα εξετάσουμε κατόπιν το πώς ο βαθμός αποδοχής του παιδιού από τους γονείς του και το μέγεθος της συναισθηματικής του νοημοσύνης επηρεάζει και σε ποιο βαθμό το άγχος και την κατάθλιψη του.

Βασικοί στόχοι της έρευνας

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η σε βάθος διερεύνηση του κατά πόσο η γονεϊκή αποδοχή - απόρριψη επηρεάζει γενικά τη συναισθηματική νοημοσύνη των παιδιών καθώς και τα αντίστοιχα επίπεδα άγχους και κατάθλιψης των τελευταίων. Με βάση τα όσα συζητήθηκαν παραπάνω, διαμορφώθηκαν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο βαθμό αποδοχής που έχει το παιδί από τον πατέρα του και την μητέρα του και τον τρόπο που βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη αναφορικά με τη συναισθηματική νοημοσύνη;
- Διαφέρουν τα αγόρια από τα κορίτσια ως προς την αντίληψη που έχουν για το βαθμό αποδοχής από τους γονείς τους καθώς και αν διαφέρουν ως προς τη συναισθηματική νοημοσύνη τους;

Μέθοδος

Το δείγμα

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Οκτώβριος 2021-Ιανουάριος 2022 στο νομό Λάρισας. Λόγω του Covid 19, κρίθηκε σκόπιμη η αποστολή των σχετικών ερωτηματολογίων μέσω του Google Forms στις προσωπικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις των γονέων των μαθητριών/ών με κρυφή κοινοποίηση ώστε να εξασφαλιστεί η ανωνυμία. Έτσι, ξεκίνησε η συλλογή των δεδομένων. Τα αποτελέσματα αναλύθηκαν μέσω του στατιστικού προγράμματος SPSS.21. Στη συνέχεια, μέσω επαγωγικής στατιστικής, εξετάστηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα.

Στην έρευνα αυτήν πήραν μέρος 250 παιδιά από τα οποία 122 ήταν αγόρια (49%) και 127 ήταν κορίτσια (51 %). Οι ηλικίες των συμμετεχόντων κυμαίνονταν από 12 έως 17 ετών με μέσο όρο τα 14.91 έτη (± 1.54).

Εργαλεία μέτρησης

Ως εργαλεία για τη μέτρηση του ρόλου που πιθανόν να παίζουν η αντίληψη που έχει το παιδί για το βαθμό αποδοχής του από τους γονείς του, καθώς και το επίπεδο της συναισθηματικής του νοημοσύνης στον τρόπο με τον οποίο βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη, χρησιμοποιήθηκαν τρία σύντομα ερωτηματολόγια προσαρμοσμένα ειδικά για το σκοπό της συγκεκριμένης έρευνας.

Ως ερευνητικό εργαλείο χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο “Τονικής Αποδοχής-Απόρριψης” (PARQ): Παιδική έκδοση (Child PARQ· Rohner, 1990). Υπάρχουν δύο εκδοχές της μέτρησης, η μία εκτιμά τις αντιλήψεις των παιδιών σχετικά με το βαθμό αποδοχής ή απόρριψης που έλαβαν από τον πατέρα τους και η άλλη εκτιμά τις αντιλήψεις τους σχετικά με το βαθμό αποδοχής ή απόρριψης που έλαβαν από την μητέρα τους. Κάθε εκδοχή αποτελείται από 24 στοιχεία που χωρίζονται σε τέσσερις κλίμακες: Ζεστασιά/αγάπη (‘warmth/affection’), εχθρότητα/επιθετικότητα (‘hostility/aggression’), αδιαφορία/παραμέληση (‘indifference/neglect’), και μη διαφοροποιημένη απόρριψη (‘undifferentiated rejection’). Στο σύνολό τους, αυτές οι τέσσερις κλίμακες συνθέτουν τη συνολική βαθμολογία PARQ. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις τετράβαθμης κλίμακας Likert (σχεδόν πάντα αλήθεια- πάντα αλήθεια- ποτέ αλήθεια-σχεδόν ποτέ αλήθεια).

Η Ελληνική Κλίμακα Συναισθηματικής Νοημοσύνης (GEIS; Tsaousis, 2008) είναι ένα μέτρο αυτο-έκθεσης και βασίζεται στο θεωρητικό πλαίσιο που προτάθηκε από τους Mayer και Salovey (1997). Αποτελείται από 52 στοιχεία μετρώντας τέσσερις βασικές συναισθηματικές δεξιότητες: Έκφραση και Αναγνώριση των Συναισθημάτων (ER), Έλεγχο των Συναισθημάτων (CE), Χρήση των Συναισθημάτων για τη Διευκόλυνση της Σκέψης (UE), και Πρόνοια και Ενσυναίσθηση (CEmp). Οι απαντήσεις σε όλα τα αντικείμενα γίνονται σε πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert (1=διαφωνώ απόλυτα, 2= διαφωνώ, 3= ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ, 4= συμφωνώ, 5=συμφωνώ απόλυτα). Εκτενή στοιχεία της έρευνας σχετικά με τις ψυχομετρικές ιδιότητες της GEIS υποστηρίζουν τη σκοπιμότητα για τη μέτρηση της συναισθηματικής νοημοσύνης στον ελληνικό πληθυσμό.

Τέλος, χρησιμοποιήθηκε η Κλίμακα Κατάθλιψης, Ανησυχίας, Άγχους-21 (Lovibond & Lovibond, 1995). Η Κλίμακα Κατάθλιψης, Ανησυχίας, Άγχους (DASS), αποτελείται από 21 στοιχεία που περιλαμβάνουν τρεις κλίμακες. Οι προτάσεις αφορούν την προηγούμενη εβδομάδα και τα αποτελέσματα κυμαίνονται από 0, «δεν ισχύει για μένα καθόλου», 1, «ισχύει λίγο», 2, ‘ισχύει πολύ», έως 4, «ισχύει για μένα πάρα πολύ/ ή τις περισσότερες φορές».

Αποτελέσματα

Αναφορικά με τη συσχέτιση ανάμεσα στο βαθμό αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από τον πατέρα του και τον τρόπο που βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη ο δείκτης συσχέτισης είναι $r = - .310$ (Πίνακας 1). Επίσης, όσον αφορά τη συσχέτιση ανάμεσα στο βαθμό αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από την μητέρα του και τον τρόπο που βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη ο δείκτης συσχέτισης είναι $r = - .280$. Το παραπάνω αποτέλεσμα δηλώνει ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στο βαθμό αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από τον πατέρα του και τον τρόπο που βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη, αφού $r = - .310 > .30$. Επίσης, φαίνεται ότι δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο βαθμό αποδοχής που έχει το παιδί από την μητέρα του και τον τρόπο που βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη. Και στις δύο περιπτώσεις το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό [$r(249) = - .310, p = .000$ και $r(250) = - .280, p = .000$ αντιστοίχα].

Πίνακας 1. Δείκτες συσχέτισης ανάμεσα στο βαθμό αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από την μητέρα και τον πατέρα του και τον τρόπο που βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη

		Μητρική Αποδοχή	Πατρική Αποδοχή	DASS Συνολική Βαθμολογία
Μητρική Αποδοχή	Συντελεστής Συσχέτισης Pearson	1	,657**	-,280**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	N	250	249	250
Πατρική Αποδοχή	Συντελεστής Συσχέτισης Pearson	,657**	1	-,310**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	N	249	249	249

Για να ελέγξουμε αν διαφέρουν τα αγόρια από τα κορίτσια ως προς την συναισθηματική νοημοσύνη τους και ως προς τη γονική αποδοχή-απόρριψη, θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε το στατιστικό κριτήριο *t*-test για ανεξάρτητα δείγματα γιατί θέλουμε να συγκρίνουμε δύο ομάδες μετρήσεων από διαφορετικά άτομα (αγόρια και κορίτσια) ως προς μια εξαρτημένη μεταβλητή. Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης.

Πίνακας 2. Στατιστικά Στοιχεία

	Φύλο	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Μητρική Αποδοχή	Αγόρι	122	82,16	12,432	1,126
	Κορίτσι	127	83,20	12,317	1,093
Πατρική Αποδοχή	Αγόρι	122	78,39	12,884	1,167
	Κορίτσι	127	79,54	13,022	1,156
Σύνολο	Αγόρι	122	172,62	22,455	2,033
	Κορίτσι	127	176,11	20,279	1,799

Ο Πίνακας 2 δίνει περιγραφικά στοιχεία για τις δύο ομάδες που συγκρίνουμε (αγόρια και κορίτσια), δηλαδή δίνει ξεχωριστά το μέσο όρο και την τυπική απόκλιση για τα αγόρια και κορίτσια.

Όπως βλέπουμε στα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον Πίνακα 3 το αποτέλεσμα του κριτηρίου Levene's για την ισότητα των διακυμάνσεων είναι στατιστικά μη σημαντικό. Από τη στιγμή που το επίπεδο σημαντικότητας είναι μεγαλύτερο από το όριο του 0.05, τότε καταλήγουμε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα.

Συνεπώς, το φύλο φαίνεται να μην παίζει ρόλο ως προς τη συναισθηματική νοημοσύνη καθώς και ως προς την αντίληψη που έχει το παιδί για το βαθμό αποδοχής/απόρριψης του από τους γονείς του.

Πίνακας 3. Διαφορές μεταξύ των αγοριών και των κοριτσιών ως προς τη γονική αποδοχή-απόρριψη και την συναισθηματική νοημοσύνη

		Levene's Test for Equality of Variances								
		F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Μητρική Αποδοχή	Υποτιθέμενες ισες διακομάνσεις	,067	,796	-,669	247	,504	-1,049	1,569	-4,139	2,041
	Υποτιθέμενες ισες διακομάνσεις			-,669	246,395	,504	-1,049	1,569	-4,139	2,041
Πατρική Αποδοχή	Υποτιθέμενες ισες διακομάνσεις	,000	,997	-,700	247	,484	-1,150	1,642	-4,385	2,085
	Υποτιθέμενες ισες διακομάνσεις			-,700	246,783	,484	-1,150	1,642	-4,384	2,084
Σύνολο	Υποτιθέμενες ισες διακομάνσεις	,639	,425	-, 1,287	247	,199	-3,487	2,709	-8,824	1,849
	Υποτιθέμενες ισες διακομάνσεις			-, 1,284	242,139	,200	-3,487	2,715	-8,835	1,861

Σημείωση. t-test for Equality of Means

Για να ελέγξουμε αν το επίπεδο της συναισθηματικής νοημοσύνης του παιδιού διαφέρει εξαιτίας της ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκει και το βαθμό αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από τον πατέρα του και την μητέρα του αν διαφέρει εξαιτίας της ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκει, θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε το στατιστικό κριτήριο Ανάλυσης Διακύμανσης Μονής Κατεύθυνσης (One-way ANOVA) για ανεξάρτητα δείγματα. Η ανάλυση διακύμανσης μονής κατεύθυνσης εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που συγκρίνονται μετρήσεις που προέρχονται από περισσότερες από δύο ομάδες (μέχρι 14, 15-16

έτη, μέχρι 17 έτη) ως προς μια εξαρτημένη μεταβλητή. Στους Πίνακες 4, 5 και 6 που ακολουθούν παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης.

Πίνακας 4. Στατιστικά Στοιχεία για τις τρεις ηλικιακές ομάδες

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
Μητρική Αποδοχή	>14	98	81,08	12,876	1,301	78,50	83,66	54	96
	15-16	102	83,31	11,617	1,150	81,03	85,60	51	96
	<17	46	84,41	12,932	1,907	80,57	88,25	44	96
	Total	246	82,63	12,399	,791	81,07	84,19	44	96
Πατρική Αποδοχή	>14	98	78,38	12,851	1,298	75,80	80,95	38	96
	15-16	102	79,46	11,302	1,119	77,24	81,68	33	96
	<17	46	79,83	15,229	2,245	75,30	84,35	38	95
	Total	246	79,10	12,689	,809	77,50	80,69	33	96
Σύνολο	>14	98	175,81	21,542	2,176	171,49	180,13	134	217
	15-16	102	172,67	21,876	2,166	168,37	176,96	104	225
	<17	46	175,28	18,083	2,666	169,91	180,65	133	228
	Σύνολο	246	174,41	21,054	1,342	171,76	177,05	104	228

Σημείωση. 95% Confidence Interval for Mean

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται περιγραφικά στατιστικά για κάθε μία από τις τρεις ηλικιακές ομάδες αλλά και για το σύνολο του δείγματος.

Πίνακας 5. Αποτελέσματα για το κριτήριο Levene

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Μητρική Αποδοχή	1,340	2	243	,264
Πατρική Αποδοχή	1,603	2	243	,204
Σύνολο	2,559	2	243	,080

Ο Πίνακας 5 παρουσιάζει τα αποτελέσματα για το κριτήριο Levene όπου προϋπόθεση για την εφαρμογή της ανάλυσης διακύμανσης μονής κατεύθυνσης είναι οι διακυμάνσεις να είναι ίσες, κάτι που ισχύει όταν το κριτήριο Levene είναι στατιστικά μη σημαντικό, όπως συμβαίνει και στην περίπτωση μας ($p = ns$).

Πίνακας 6. Πίνακας Ανάλυσης Διακύμανσης μονής κατεύθυνσης

		ANOVA				
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
	Μεταξύ Ομάδων	428,878	2	214,439	1,399	,249
Μητρική Αποδοχή	Εντός Ομάδων	37236,460	243	153,236		
	Σύνολο	37665,337	245			
	Μεταξύ Ομάδων	88,676	2	44,338	,274	,761
Πατρική Αποδοχή	Εντός Ομάδων	39356,982	243	161,963		
	Σύνολο	39445,659	245			
	Μεταξύ Ομάδων	536,041	2	268,020	,603	,548
Σύνολο	Εντός Ομάδων	108063,309	243	444,705		
	Σύνολο	108599,350	245			

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης μονής κατεύθυνσης.

$F(2,243) = 1.399, p = .249$

$F(2,243) = .274, p = .761$

$F(2,243) = .603, p = .548$

Συνεπώς, η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκει το παιδί δεν επηρεάζει τον βαθμό αποδοχής που έχει από τον πατέρα του και την μητέρα του, αφού το αποτέλεσμα είναι στατιστικά μη σημαντικό ($p > 0.05$). Επίσης, η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκει το παιδί δεν επηρεάζει την συναισθηματική του νοημοσύνη, αφού το αποτέλεσμα είναι στατιστικά μη σημαντικό ($p > 0.05$). Άρα απορρίπτουμε την εναλλακτική υπόθεση και δεχόμαστε την μηδενική ότι δηλαδή ο βαθμός αποδοχής που έχει το παιδί από τους γονείς του δεν θα διαφέρει εξαιτίας της ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκει καθώς και ότι η συναισθηματική του νοημοσύνη δεν θα διαφέρει εξαιτίας της ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκει.

Συζήτηση- Συμπεράσματα

Πρωταρχικός στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να μελετήσει το ρόλο που πιθανόν να παίζουν η αντίληψη που έχει το παιδί για το βαθμό αποδοχής του από τους γονείς του, καθώς και το επίπεδο της συναισθηματικής του νοημοσύνης στον τρόπο με τον οποίο βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη μέσα από μια σειρά μεταβλητών, όπως το φύλο και η ηλικία.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων που προηγήθηκε και από τα ερευνητικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν, διαπιστώθηκαν αναλυτικότερα τα εξής:

Αν δηλαδή υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο βαθμό αποδοχής που έχει το παιδί από τον πατέρα του και την μητέρα του και τον τρόπο που βιώνει το άγχος και την κατάθλιψη, διαπιστώσαμε ότι υπάρχει χαμηλή συσχέτιση όσον αφορά το βαθμό αποδοχής/ απόρριψης του παιδιού από τον πατέρα και τον τρόπο που βιώνει το άγχος και καμία αλληλεξάρτηση όσο αφορά τη μητέρα. Χαρακτηριστική είναι η έρευνα της Richaud de Minzi (2006), ότι, δηλαδή, η κατάθλιψη τόσο σε αγόρια όσο και σε κορίτσια, σχετιζόταν περισσότερο με την

παραμέληση, την έλλειψη διαθεσιμότητας και ενδιαφέροντος, από τη μεριά του πατέρα. Ο Raper (1997) από δική του έρευνα διαπίστωσε ότι η γονική απόρριψη σχετίζεται σημαντικά με την κατάθλιψη αλλά και το άγχος στα παιδιά.

Κατόπιν, εξετάστηκε το κατά πόσο διαφέρουν τα αγόρια από τα κορίτσια ως προς την συναισθηματική νοημοσύνη τους και ως προς ως προς τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη. Διαπιστώθηκε, συνεπώς, ότι ο παράγοντας του φύλου δεν παίζει ρόλο στην ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης, όπως αποδεικνύεται και από προηγούμενες έρευνες (Khaleque & Rohner, 2002 · Rohner et al., 2012) και ως προς την αντίληψη που έχει το παιδί για το βαθμό αποδοχής/ απόρριψης από τους γονείς του. Τα παραπάνω, έρχονται, βέβαια σε μερική αντιδιαστολή με άλλες έρευνες (Πλατσιδίου, 2010) που κάνουν λόγο για διαφορές ανάμεσα στα δυο φύλα όσον αφορά μόνο ορισμένες διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης και όχι βέβαια τη συνολική συναισθηματική νοημοσύνη.

Επιπλέον, αναφορικά με το εάν το επίπεδο της συναισθηματικής νοημοσύνης του παιδιού διαφέρει εξαιτίας της ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκει και εάν ο βαθμός αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από τον πατέρα του και την μητέρα του θα διαφέρει εξαιτίας της ηλικιακής ομάδας στην οποία ανήκει, διαφάνηκε ότι η ηλικία δεν επηρεάζει ούτε το βαθμό αποδοχής/ απόρριψης του παιδιού από το γονέα ούτε το επίπεδο της συναισθηματικής νοημοσύνης κάτι το οποίο επιβεβαιώνεται και από προηγούμενες έρευνες (Bar-On, 1997 · Mayer et al., 2000 · Putnick et al., 2015 · Rohner, 2016).

Αναφορικά με το αν η ηλικία και το φύλο επηρεάζει τη συνολική επίδοση της κλίμακας της κατάθλιψης δε βρέθηκε μεταξύ τους συσχέτιση όπως φαίνεται και σε διάφορες έρευνες παρά μόνο κατά την έναρξη της εφηβείας (Ali et al., 2015 · Bongers et al., 2003 · Garber, 2006).

Τέλος, μελετήθηκε εάν προβλέπει το Φύλο, η Ηλικία, ο Βαθμός αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από τον πατέρα του και την μητέρα του, η Συνολική Επίδοση της κλίμακας Κατάθλιψης τη Συναισθηματική Νοημοσύνη. Το συνολικό ποσοστό της διακύμανσης που ερμηνεύει το φύλο, την ηλικία, τη συνολική επίδοση της κλίμακας κατάθλιψης καθώς και το βαθμό αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από τον πατέρα του και την μητέρα του, είναι 28.3 %. Από τους πέντε παράγοντες, στατιστικά σημαντικοί, και οι οποίοι συντελούν στην πρόβλεψη της Συναισθηματικής Νοημοσύνης, είναι ο βαθμός αποδοχής/απόρριψης που έχει το παιδί από τον πατέρα του, την μητέρα του και τη συνολική επίδοση της κλίμακας της κατάθλιψης μέσω της ουσιαστικής υποστήριξης του κι από τους δυο γονείς του. Ακολούθως, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το επίπεδο συναισθηματικής νοημοσύνης του παιδιού επηρεάζεται από το βαθμό γονεϊκής αποδοχής/απόρριψης.

Η παρούσα έρευνα προσπάθησε να καλύψει ένα σημαντικό κενό πάνω στο σχετικό θέμα της συναισθηματικής νοημοσύνης των παιδιών σχετικά με το βαθμό γονεϊκής αποδοχής/απόρριψης. Βέβαια, υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί με βασικό περιορισμό την ηλικία των παιδιών και το όριο του ενός νομού. Συνεπώς, είναι απαραίτητο όπως γίνουν περαιτέρω έρευνες πάνω στο συγκεκριμένο θέμα μέσω της διερεύνησης του δείγματος. Επιπλέον, θα μπορούσε να διερευνηθεί και το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού καθώς και το επίπεδο μόρφωσης των γονέων στη διαχείριση του βαθμού αποδοχής του παιδιού από τους γονείς και το επίπεδο της συναισθηματικής του νοημοσύνης αναφορικά με το άγχος και την κατάθλιψή του.

Αναφορές

- Ackley, D. (2016). Emotional intelligence: A practical review of models, measures, and applications. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 68(4), 269.
- Aktar, R., & Nahar, A. (2014). Parental acceptance, mental health and self-efficacy of adults in Bangladesh. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 19(2), 01-07.

- Ali, S., Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2015). Influence of perceived teacher acceptance and parental acceptance on youth's psychological adjustment and school conduct: A cross-cultural meta-analysis. *Cross-Cultural Research, 49*(2), 204-224.
- Bar-On, R. (1997). *Bar-On emotional quotient inventory* (Vol. 40). Multi-health systems.
- Bar-On, R., (2000). Emotional and Social Intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory (EQ-i). In R. Bar-On & J.D. Parker (Eds.), *Handbook of Emotional Intelligence*, 363-388. Jossey-Bass.
- Basic Behavioural Science Task Force of the National Advisory Mental Health Council (1996). Basic Behavioral research for Mental Health Council. *American Psychologist, 51*, 22-28.
- Bastian, V. A., Burns, N. R., & Nettelbeck, T. (2005). Emotional intelligence predicts life skills, but not as well as personality and cognitive abilities. *Personality and Individual Differences, 39*, 1135-1145.
- Bongers, I.L., Koot, H.M., Van der Ende, J., & Verhulst, F.C. (2003). The normative development of child and adolescent problem behavior. *Journal of Abnormal Psychology, 112*(2), 179-192.
- Chong, A., Gordon, A. E., & Don, B. P. (2017). Emotional support from parents and in-laws: The roles of gender and contact. *Sex Roles, 76*(5), 369-379.
- Cooke, J. E., Kochendorfer, L. B., Stuart-Parrigon, K. L., Koehn, A. J., & Kerns, K. A. (2019). Parent-child attachment and children's experience and regulation of emotion: A meta-analytic review. *Emotion, 19*(6), 1103. CT: Rohner Research.
- Dhani, P., & Sharma, T. (2016). Emotional intelligence; history, models and measures. *International Journal of Science Technology and Management, 5*(7), 189-201.
- Garber, J. (2006). Depression in children and adolescents: Linking risk and prevention. *American Journal of Preventive Medicine, 31*, 104-125.
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: A Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Γεωργίου, Σ. (2005). *Ψυχολογία των οικογενειακών συστημάτων*. Ατραπός.
- Γιαννακοπούλου, Α. (2016). Συσχέτιση Συναισθηματικής Νοημοσύνης και Άγχους σε μαθητές Δημοτικού. Στο Γ. Παπαδάτος, Σ. Πολυχρονοπούλου, Α. Μπαστέα (Επ.), 5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης «Λειτουργίες νόησης και λόγου στη συμπεριφορά, στην εκπαίδευση και στην ειδική αγωγή», 364-372. ΕΚΠΑ
- Δασταυρίδης, Α. (2015). *Ανατομική ερημνεία της ψυχής στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία* [Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλίας].
- Giotsa, A., Kyriazos, T. A., & Mitrogiorgou, E. (2018). Parental acceptance-rejection and interpersonal anxiety in young adults. *Hellenic Journal of Psychology, 15*(2), 138-150.
- Goleman D. (2000). Emotional intelligence. In B. Sadock & V. Sadock (Eds.), *Comprehensive textbook of psychiatry*, 47-52 (seventh edition). Lippincott Williams & Wilkins.
- Goleman, D. (1998). *Η συναισθηματική νοημοσύνη στο χώρο της εργασίας*. Ελληνικά Γράμματα.
- Gordon, M. (2003). Roots of empathy: Responsive parenting, caring societies. *Keio Journal of Medicine, 51*(4), 236-243.
- Gottman J. (2011). *Η συναισθηματική νοημοσύνη των παιδιών*. Πεδίο.
- Keizer, R., Helmerhorst, K. O., & van Rijn-van Gelderen, L. (2019). Perceived quality of the mother-adolescent and father-adolescent attachment relationship and adolescents' self-esteem. *Journal of Youth and Adolescence, 48*(6), 1203-1217.
- Khaleque, A. (2015). Perceived parental neglect, and children's psychological maladjustment, and negative personality dispositions: A meta-analysis of multi-cultural studies. *Journal of Child and Family Studies, 24*(5), 1419-1428.
- Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2002). Reliability of measures assessing the relation between perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: Meta-analysis of cross-cultural and intercultural studies. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 33*, 87-99.
- Kim, S. I., & Rohner, R. P. (2003). Perceived parental acceptance and emotional empathy among university students in Korea. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 34*(6), 723-735.
- Lamp, E. (2004). *The role of the father in child development* (4th ed.). John Wiley & Sons, Inc.
- Langenhof, M. R., Komdeur, J., & Oldehinkel, A. J. (2016). Effects of parenting quality on adolescents' personality resemblance to their parents. the TRAILS study. *Journal of Adolescence, 51*, 163-175.
- Λεζγιδου, Α., Θεοφανίδου, Ι., & Βάσιου, Α. (2020). Συναισθηματικές ικανότητες και προκοινωνικές/επιθετικές συμπεριφορές: Μελέτη με φοιτητές/τριες παιδαγωγικών τμημάτων. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 9*, 427-437.
- Llorca, A., Richaud, M. C., & Malonda, E. (2017). Parenting styles, prosocial, and aggressive behavior: The role of emotions in offender and non-offender adolescents. *Frontiers in Psychology, 8*, 1246.
- Lovibond, H., & Lovibond, F. (1995). *Manual for the depression anxiety stress scales*. Psychology Foundation.
- Mayer, J.D., Salovey, P. & Caruso, D.R. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence, 17*, 267-298.
- Mayer, J.D., Salovey, P., & Caruso, D.R. (2000). Selecting a measure of emotional intelligence: the case for ability scales. In R. Bar-On & J.D.A. Parker (Eds.), *The Handbook of Emotional Intelligence*, 320-342. John Willey & Sons, Inc.
- McLeod, J. (2005). *Εισαγωγή στη συμβουλευτική*. Μεταίχμιο.

- Meshkat, M., & Nejati, R. (2017). Does emotional intelligence depend on gender? A study on undergraduate English majors of three Iranian universities. *SAGE Open*, 7(3), 2158244017725796.
- Padilla-Moledo, C., Ruiz, J. R., & Castro-Piñero, J. (2016). Parental educational level and psychological positive health and health complaints in Spanish children and adolescents. *Child: Care, Health and Development*, 42(4), 534-543.
- Petrides, K. V. (2016). Emotional intelligence as a personality trait. *New Directions in Organizational Psychology and Behavioral Medicine*, 139.
- Petrides, K.V. & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*, 15, 425-448.
- Piorkowska-Petrovich, K. (1990). *The child in incomplete family*. Institute for educational research. Prosveta.
- Πλατσοϊδου, Μ. (2010). *Η συναισθηματική νοημοσύνη: θεωρητικά μοντέλα, τρόποι μέτρησης και εφαρμογές στην εκπαίδευση και την εργασία*. Gutenberg.
- Pruett, D. (1998). Role of the father. *Pediatrics*, 102(5), 1253-1261.
- Putnick, D. L., Bornstein, M. H., Lansford, J. E., Malone, P. S., Pastorelli, C., Skinner, A. T. & Oburu, P. (2015). Perceived mother and father acceptance-rejection predict four unique aspects of child adjustment across nine countries. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(8), 923-932.
- Rapee, R.M. (1997). Potential role of childrearing practices in the development of anxiety and depression. *Clinical Psychology Review*, 17, 47-67.
- Richaud de Minzi, M.C. (2006). Loneliness and depression in middle and late childhood: the relationship to attachment and parental styles. *The Journal of Genetic Psychology*, 167(2), 189-210.
- Rohner, P. (1986). *The warmth dimension: Foundations of parental acceptance-rejection theory*. Sage Publications, Inc.
- Rohner, R. P. (1990). *Handbook for the study of parental acceptance and rejection*. Storrs,
- Rohner, R. P. (2016). Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory) and evidence. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(1), 2307-0919.
- Rohner, R. P. (2016). Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory) and evidence. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(1), 4.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. *Journal of Family Theory & Review*, 2(1), 73-87.
- Rohner, R., Khaleque, A., & Cournoyer, D. (2005). Parental acceptance-rejection: theory, methods, cross-cultural evidence, and implication. *Ethos*, 33(3), 299-334.
- Ruiz, Y.S., Roosa, W.M., & Gonzales, A., N. (2002). Predictors of self-esteem for Mexican American youths: a reexamination of the influence of parenting. *Journal of Family Psychology*, 16(1), 70-80.
- Saarni, C. (1999). *The development of emotional competence*. The Guilford Press.
- Sartaş-Atalar, D., & Gençöz, T. Ü. L. İ. N. (2015). Anne ret algısı ile psikolojik sorunlar arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(1), 40-47.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25, 167-177.
- Serrat, O. (2017). Understanding and developing emotional intelligence. In *Knowledge solutions*, 329-339. Springer, Singapore.
- Στάμου, Α., Τρούλου, Ρ., & Τάχος, Σ. (2019). Διερεύνηση των απόψεων γονέων παιδιών βρεφικής και προσχολικής ηλικίας για τη συμμετοχή τους στη μουσική ανάπτυξη των παιδιών τους. Στο Θ. Ράπτης & Δ. Κόνιαρη (Επιμ.), *Μουσική Εκπαίδευση και Κοινωνία νέες προκλήσεις, νέοι προσανατολισμοί. Πρακτικά 8ου Συνεδρίου της Ε.Ε.Μ.Ε*, 418-426. Ε.Ε.Μ.Ε
- Tan, C.Y. (2018). Socioeconomic status, involvement practices, and student science achievement: Insights from a typology of home and school involvement patterns. *American Educational Research Journal*, 56(3), 899-924.
- Tsaousis, I. (2008). Measuring trait emotional intelligence: development and psychometric properties of the Greek Emotional Intelligence Scale (GEIS). *Ψυχολογία*, 15(2), 200-218.
- Wheeler, H., & Conon, J. (2006). *Parents, Early Years and Learning Activities*. National Children's Bureau.
- Ζηκοπούλου, Ό. (2017). *Γνωστικό-συμπεριφορικό πρόγραμμα παρέμβασης για την αντιμετώπιση του άγχους σε παιδιά δημοτικού*. Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Ζήση, Θ. Ζ. (2017). *Άγχος ακαδημαϊκών εξετάσεων και διατροφική συμπεριφορά: Ο ρόλος της Συναισθηματικής Νοημοσύνης και της Φυσικής Δραστηριότητας φιλοσοφία [Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας]*.
- Zervas, J., & Sherman, F. (1994). The relationship between perceived parental favoritism and self-esteem. *Journal of Genetic Psychology*, 155, 25-33.

Αναφορά στο άρθρο ως: Ραφτούλης, Γ., Κόνιαρη, Δ. (2023). Ο βαθμός αποδοχής του παιδιού από τους γονείς και το επίπεδο της συναισθηματικής του νοημοσύνης αναφορικά με το άγχος και την κατάθλιψη. *Θέματα Επιστημών Αγωγής*, 2(2), 80-90.

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/thea>